

PAULINA MICHAŁOWSKA

Uniwersytet w Białymstoku

ORCID: 0009-0000-5792-8529

p.michalowska@uwb.edu.pl

Sojusznik zza oceanu – Stany Zjednoczone wobec wojny w Ukrainie

An Ally from across the Ocean: The United States
towards the War in Ukraine

Słowa kluczowe:

Stany Zjednoczone, Ukraina,
Rosja, wojna w Ukrainie,
sojusz, rywalizacja

Keywords:

United States, Ukraine,
Russia, war in Ukraine,
alliance, rivalry

Sojusznik zza oceanu – Stany Zjednoczone wobec wojny w Ukrainie

24 lutego 2022 r. społecznością międzynarodową wstrząsnęła informacja o agresji Federacji Rosyjskiej na suwerenne państwo ukraińskie. Decyzja podjęta na Kremlu miała znaczące implikacje dla stosunków międzynarodowych oraz sytuacji ekonomicznej i społecznej w następnych miesiącach. Konflikt w Ukrainie skłonił wiele państw do refleksji nad ich rolą w nowej rzeczywistości i obraniem odpowiedniej drogi – współpracy z zaatakowanym państwem czy poparcia agresora.

Celem artykułu jest zbadanie stanowiska i działań Stanów Zjednoczonych wobec wojny w Ukrainie. Przyjęto w nim metodę badawczą opartą na jakościowej i krytycznej analizie tekstów. Osiągnięcie założonego celu umożliwią następujące pytania badawcze: Jak kształtowały się stosunki amerykańsko-ukraińskie przed rosyjską agresją zbrojną na Ukrainę? Jakie postawy prezentowane były przez USA wobec wojny w Ukrainie? Jaką formę przyjęła amerykańska pomoc? Nie mniej istotne jest także to, czy zaangażowanie Stanów Zjednoczonych w konflikt rosyjsko-ukraiński należy traktować jako realizację zobowiązań, czy jako wymiar rywalizacji z Federacją Rosyjską oraz chęć podkreślenia swojej mocarstwowej pozycji.

An Ally from across the Ocean: The United States towards the War in Ukraine

On February 24, 2022, the international community was shocked by the information about the aggression of the Russian Federation against a sovereign state, Ukraine. The decision made in the Kremlin had significant implications for international relations, the economic and social situation of the following months. The conflict in Ukraine led many countries to reflect on finding their role in the new reality and choosing the right path – cooperation with the attacked country or support for the aggressor.

The aim of the article is to analyze the position and actions taken by the United States towards the war in Ukraine. The article adopts research methods based on qualitative and critical analysis of texts. The following research questions will enable the achievement of the intended goal: How were American-Ukrainian relations shaped before the Russian armed aggression against Ukraine? What attitudes were presented by the United States towards the war in Ukraine? What form did American aid take? No less important is the question of whether the United States' involvement in the war in Ukraine should be treated as a fulfillment of obligations or as a dimension of rivalry with the Russian Federation and a desire to emphasize its great power position.

Wprowadzenie

W XX w. Stany Zjednoczone Ameryki osiągnęły status globalnego hegemonia, wobec czego musiały prowadzić wielowektorową politykę zagraniczną, m.in. angażować się w różne konflikty zbrojne na świecie. Początek XXI w. przyniósł osłabienie pozycji supermocarstwa, dlatego konieczna była redefinicja prowadzonej polityki¹, zwłaszcza wobec jednego z ważnych rywali – Federacji Rosyjskiej. Podejmowane próby *resetu* w relacjach amerykańsko-rosyjskich nie przyniosły większego skutku, zwłaszcza w obliczu wydarzeń z 2014 r., kiedy Rosja anektowała Krym, a Stany Zjednoczone wyraziły poparcie dla Ukrainy. Działania, jakie prowadzono wobec tego naruszenia integralności terytorialnej, początkowo charakteryzowała powściągliwość, ale ostatecznie, po bezpośredniej agresji Rosji na Ukrainę, stały się jednym z priorytetów amerykańskiej polityki zagranicznej.

W niniejszym artykule podjęty został problem stanowiska i działań Stanów Zjednoczonych wobec rosyjskiej agresji zbrojnej. Autorka postawiła przed sobą następujące pytania badawcze: Jak kształtowały się stosunki amerykańsko-ukraińskie przed rosyjską inwazją zbrojną na Ukrainę? Jakie postawy prezentowane były przez USA wobec wojny w Ukrainie? Jaką formę przyjęła amerykańska pomoc? Nie mniej istotne jest także to, czy zaangażowanie Stanów Zjednoczonych w konflikt rosyjsko-ukraiński należy traktować jako realizację zobowiązań, czy jako wymiar rywalizacji z Federacją Rosyjską oraz chęć podkreślenia swojej mocarstwowej pozycji². W artykule przyjęto metodę badawczą opartą na jakościowej i krytycznej analizie tekstów.

Zakres chronologiczny tekstu obejmuje okres od 2014 r., gdy Federacja Rosyjska zaanektowała Krym, naruszając integralność terytorialną suwerennego państwa, do czasów współczesnych.

- 1 Zob. E. Waško-Owsiejczuk, *Koncepcja bezpieczeństwa USA*, [w:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI wieku*, red. R. Zięba, Poltex, Warszawa 2018, s. 93–112.
- 2 O kategoriach mocarstwowości i pozycji międzynarodowej zob.: A. Bógdał-Brzezińska, *Mocarstwowość w teorii stosunków międzynarodowych*, [w:] *Państwo w teorii i praktyce stosunków międzynarodowych*, red. J. Symonides, M. Sułek, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2009.

Ukraina w polityce zagranicznej USA przed rosyjską agresją zbrojną

Po rozpadzie ZSRR Ukraina nie stanowiła ważnego punktu ciężkości amerykańskiej polityki zagranicznej³. W interesie USA oraz państw NATO leżało utrzymywanie nad Dnieprem *status quo*, co wiązało się z dążeniem do powstrzymania imperialnych ambicji Federacji Rosyjskiej i zachowania istniejącego ładu międzynarodowego w Europie, a w praktyce – utrzymaniem integralności terytorialnej państw oraz równowagi sił w regionie Morza Czarnego.

W czasie prezydentury Baracka Obamy⁴ postawiono na współpracę z Federacją Rosyjską, aby osiągnąć takie cele jak ograniczenie rozprzestrzeniania broni masowego rażenia czy porozumienie dotyczące Korei Północnej i Iranu. Pierwsza kadencja Obamy była próbą odnalezienia płaszczyzny porozumienia między Waszyngtonem i Moskwą. Napięcia pojawiły się na przełomie 2013 i 2014 r., gdy doszło do gwałtownych zmian sytuacji wewnętrznej w Ukrainie. Protesty na Majdanie początkowo spotkały się z zachowawczą reakcją Stanów Zjednoczonych, z kolei Rosja uznała wydarzenia w Kijowie za zagrożenie dla swojej strefy wpływów i wysunęła wobec państw Zachodu oskarżenia, że odpowiadają za zaistniałą sytuację. Napięcia na pograniczu rosyjsko-ukraińskim, wspieranie przez Rosję nielegalnych oddziałów paramilitarnych oraz bezprawna aneksja Krymu w 2014 r. skłoniły Stany Zjednoczone do podjęcia działań. By pokazać brak akceptacji dla naruszania integralności terytorialnej Ukrainy, na Rosję nałożono sankcje. USA odrzuciły wówczas dotychczasową politykę *resetu* w relacjach z Kremlem i opowiedziały się za wsparciem Ukrainy w sferze finansowej i w ramach struktur NATO⁵.

3 O relacjach dwustronnych po uznaniu niepodległości Ukrainy przez Waszyngton w 1991 r. zob. M. Romańczuk, *Ukraina jako obszar rywalizacji międzynarodowej po 1991 roku*, [w:] *Ukraina. Czas przemian po rewolucji godności*, red. A. Furier, FNCE, Poznań 2017, s. 39–79.

4 Poprzednicy Baracka Obamy, w tym Bill Clinton czy George W. Bush, rozpoczęli swoje prezydentury od nawiązywania pozytywnych relacji i partnerstwa z Federacją Rosyjską, niemniej okazywało się to nieskuteczne. Zob.: J. Stachura, *Polityka Stanów Zjednoczonych wobec Europy w okresie postzimnowojennym*, „*Studia Europejskie*” 1998, t. 6, nr 2, s. 71–87; E. Waśko-Owsiejczuk, *Miejsce Rosji w polityce bezpieczeństwa USA w XXI wieku w kontekście zacieśniania współpracy rosyjsko-chińskiej*, „*Krakowskie Studia Międzynarodowe*” 2018, nr 1, s. 67–81.

5 A. Legucka, *Miejsce Ukrainy w stosunkach rosyjsko-amerykańskich po 2014 roku*, „*Roczniki Nauk Społecznych*” 2019, t. 11 (47), nr 1.

Postawa Baracka Obamy wobec wydarzeń w Ukrainie w 2014 r. była powściągliwa i pragmatyczna. Prezydent uznał, że USA nie mają wobec tego kraju zobowiązań traktatowych, a konflikt rosyjsko-ukraiński ma charakter regionalny. Wobec niewielkiej wymiany gospodarczej wprowadzone sankcje nie miały większego znaczenia ekonomicznego, natomiast kluczowe było wzmocnienie wschodniej flanki NATO, rozpoczęcie szkolenia ukraińskich wojsk zgodnie ze standardami amerykańskimi oraz pomoc finansowa na rzecz obronności Ukrainy⁶. Obama sprzeciwił się jednak zamknięciu Rosji dostępu do systemu SWIFT oraz wysłaniu na Ukrainę broni⁷. Postawa prezydenta pokazała, że Waszyngtonowi nie zależy na odzyskaniu przez Ukrainę Krymu, a jedynie na tym, by wskutek sankcji ekonomicznych i negocjacji zakończyć konflikt i sformułować porozumienie akceptowalne dla wszystkich stron, co zakończyło się niepowodzeniem.

Objęcie urzędu prezydenta przez Donalda Trumpa początkowo załagodziło relacje amerykańsko-rosyjskie⁸, czego konsekwencją były rosnące niepokoje, że kartą przetargową w ich stosunkach bilateralnych będzie Ukraina. Przed zaprzysiężeniem prezydent elekt rozważał zniesienie sankcji, które nakładano na Rosję poprzez rozporządzenia wykonawcze i administracyjne (*executive orders*), wobec czego miał prawo do uchylenia dotychczasowych obostrzeń⁹. W wyniku oskarżeń o ingerencję Rosji w amerykańskie wybory prezydenckie oraz możliwe przedwyborcze negocjacje z Kremlem zaprzestano jednak budowania nowych relacji. Administracja Trumpa potępiała działania Federacji Rosyjskiej względem sąsiedniego państwa i udzielała Ukrainie wsparcia w oficjalnych oświadczeniach. Zdecydowano się również na przekazanie pomocy militarnej w postaci broni defensywnej,

6 Ustawa o wsparciu Ukrainy w walce z Federacją Rosyjską: *Support for the Sovereignty, Integrity, Democracy, and Economic Stability of Ukraine Act of 2014*, „Public Law” 2014, 113-95.

7 A. Jaroszyński, *Polityka zagraniczna USA wobec Ukrainy*, „Kultura Enter” [online], 9 I 2023 [dostęp: 6 III 2024]: <<https://kulturaenter.pl/article/polityka-polityka-zagraniczna-usa-wobec-ukrainy/>>.

8 E. Waśko-Owsiejczuk, *US Security Policy towards Russia in the 21st Century – from Cooperation to Competition*, [w:] *Security and Russian Threats*, ed. M. Banasik, P. Gawliczek, A. Rogozińska, Wydawnictwo UJK, Piotrków Trybunalski 2019, s. 90 i n.

9 D. Diaz, *Trump Suggests He Would Be Open to Lifting Sanctions on Russia*, „CNN” [online], 14 I 2017 [dostęp: 23 IX 2024]: <<https://edition.cnn.com/2017/01/13/politics/donald-trump-russia-sanctions-taiwan/>>.

czego przeciwnikiem był poprzedni prezydent¹⁰. Polityka Trumpa wobec Ukrainy była niejednoznaczna i niespójna: z jednej strony wyrażał zaniepokojenie aneksją Krymu i wspierał integralność terytorialną Ukrainy, z drugiej zaś obciążał odpowiedzialnością za zaistniałą sytuację swojego poprzednika – Baracka Obamę¹¹ czy rozważał uznanie Krymu za rosyjskie terytorium¹².

Komentarze prezydenta USA nie wpłynęły jednak na ogół polityki wobec Ukrainy. Administracja Trumpa wyrażała spójne stanowisko, uznając okupację Krymu za bezprawną i podtrzymując stanowisko o konieczności przywrócenia integralności terytorialnej Ukrainy¹³. Pogorszenie relacji między Waszyngtonem a Kijowem nastąpiło w 2019 r., gdy Trump zawiesił zatwierdzoną przez Kongres znaczącą pomoc finansową dla ukraińskiego wojska¹⁴. Ostatecznie zdecydowano o przekazaniu Ukrainie 400 mln dol. na potrzeby militarne. Polityka USA wobec aneksji Krymu wyrażała się

10 A. Legucka, *Miejsce...*

11 Wypowiedź Donalda Trumpa z 12 VII 2018: „Long before I got here, President Obama allowed that to happen. That was on his watch, not on my watch. You know, people like to say, »Oh, Crimea«. But the fact is, they built bridges to Crimea. They just opened a big bridge that was started years ago. They built, I think, a submarine port; substantially added billions of dollars. So that was on Barack Obama's watch. That was not on Trump's watch. Would I have allowed it to happen? No, I would not have allowed it to happen. But he did allow it to happen, so that was his determination”. Zob. *Remarks by President Trump at Press Conference after NATO Summit*, „The White House” [online], 12 VII 2018 [dostęp: 29 II 2024]: <<https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-press-conference-nato-summit-brussels-belgium/>>.

12 Zob. *Trump Doesn't Rule Out Recognizing Russia's Annexation of Crimea*, „Radio Free Europe. Radio Liberty” [online], 29 VI 2018 [dostęp: 29 II 2024]: <<https://www.rferl.org/a/trump-doesnt-rule-out-recognizing-russian-annexation-ukraine-crimean-peninsula/29328403.html>>.

13 M. R. Pompeo, *Statement by Secretary Pompeo – Crimea Declaration*, „U.S. Embassy & Consulates in Russia” [online], 25 VII 2018 [dostęp: 29 II 2024]: <<https://ru.usembassy.gov/statement-by-secretary-pompeo-crimea-declaration/>>.

14 Decyzja o zawieszeniu pomocy finansowej dla Ukrainy spowodowana była odrzuceniem przez Kijów prośby Trumpa o wznowienie dochodzenia wobec Huntera Bidena – syna jego kontrkandydata w wyborach prezydenckich w 2020 r., co stało się podstawą do pierwszego procesu *impeachmentu* Trumpa. Zob. I. Kraśnicka, *Dwukrotny impeachment prezydenta Donalda Trumpa jako precedens w historii Stanów Zjednoczonych Ameryki*, „Przegląd Sejmowy” 2022, nr 2 (169), s. 85–108.

również we wprowadzaniu nowych sankcji na Federację Rosyjską czy usunięciu agresora z grupy G8¹⁵.

Zwycięstwo Josepha Bidena w kolejnych wyborach prezydenckich unormowało stosunki amerykańsko-ukraińskie w związku z przyjęciem stanowczej retoryki wobec Rosji i opowiedzeniem się przeciwko działaniom destabilizującym Europę Środkową i Wschodnią¹⁶. Podczas pierwszej wizyty Wołodymyra Zełenskiego w Waszyngtonie w dniach 31 sierpnia – 1 września 2021 r. podpisano szereg dokumentów o współpracy i amerykańskiej pomocy dla Ukrainy. Opublikowana została wówczas 'Deklaracja w sprawie partnerstwa strategicznego między Ukrainą a USA', w której znalazły się potwierdzenie integralności terytorialnej Ukrainy, sprzeciw wobec imperialistycznej polityki Moskwy oraz zapowiedź wsparcia finansowego dla Kijowa i amerykańsko-ukraińskiej współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa¹⁷. Prezydent Zełenski zobowiązał się ponadto do kontynuowania reform, m.in. w obszarze sądownictwa oraz walki z korupcją. Spotkanie prezydentów otworzyło nowy rozdział w stosunkach bilateralnych po czterech latach uwikłania Ukrainy w grę polityczną Trumpa. Problemem okazała się jednak kwestia budowy gazociągu Nord Stream 2 – mimo uznania go za zagrożenie energetyczne dla Europy USA nie zdecydowały się podjąć kroków na rzecz

15 R. Deyermond, *The Trump Presidency, Russia, and Ukraine: Explaining Incoherence*, „International Affairs” 2023, vol. 99, issue 4, s. 1595–1614: <<https://academic.oup.com/ia/article/99/4/1595/7191374>> [dostęp: 6 II 2024].

16 J. Graca, *Przegląd polityki zagranicznej Joe Bidena na półmetku kadencji*, „Instytut Nowej Europy” [online], 19 I 2023 [dostęp: 22 IX 2024]: <<https://ine.org.pl/przegląd-polityki-zagranicznej-joe-bidena-na-półmetku-kadencji-1/>>.

17 „Thirty years after the restoration of Ukraine’s independence, the bonds between the United States and Ukraine are stronger than ever. Our shared values and commitment to a Europe that is whole, free, democratic, and at peace provide the basis for our strategic partnership. [...] In the 21st century, nations cannot be allowed to redraw borders by force. Russia violated this ground rule in Ukraine. Sovereign states have the right to make their own decisions and choose their own alliances. The United States stands with Ukraine and will continue to work to hold Russia accountable for its aggression. America’s support for Ukraine’s sovereignty and territorial integrity is unwavering”. Zob. *Joint Statement on the U.S.-Ukraine Strategic Partnership*, „The White House” [online], 1 IX 2021 [dostęp: 14 IX 2024]: <<https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/09/01/joint-statement-on-the-u-s-ukraine-strategic-partnership/>>.

zatrzymania budowy, a uruchomienie sieci przesyłowej miało się przyczynić do znacznych strat finansowych strony ukraińskiej¹⁸.

W listopadzie 2021 r. doszło do podpisania 'Amerykańsko-ukraińskiej karty o partnerstwie strategicznym', która zastąpiła analogiczny dokument z 19 grudnia 2008 r. i stała się podstawą stosunków dwustronnych na kolejną dekadę. W podpisanym przez szefów dyplomacji dokumencie Stany Zjednoczone potwierdziły swoje zaangażowanie w podtrzymanie suwerenności i integralności terytorialnej Ukrainy w międzynarodowo uznanych granicach (z Krymem i Donbasem). Zawarto w nim także deklarację pogłębienia współpracy w zakresie bezpieczeństwa, rozwoju, gospodarki czy energetyki i poparto ukraińskie aspiracje do członkostwa w takich organizacjach jak Unia Europejska czy NATO. Strona amerykańska wyraziła tam również pozytywną ocenę zachodzących w Ukrainie zmian na rzecz wzmacniania instytucji demokratycznych i zagwarantowała pomoc w dalszym rozwoju gospodarczym¹⁹.

Podpisanie dokumentu zbiegło się w czasie z informacjami o wzroście aktywności rosyjskich sił zbrojnych wzdłuż granicy z Ukrainą. Administracja Bidena rozpoczęła wzmożone działania wielowektorowe w celu rozpoznania zagrożenia i rozpoczęcia współpracy z sojusznikami, aby wysłać w kierunku Rosji sygnał ostrzegawczy. Waszyngton prowadził z Moskwą negocjacje w celu uniknięcia konfliktu. Spotkali się w tej sprawie m.in. dyrektor CIA William Burns i sekretarz Rady Bezpieczeństwa Nikołaj Patruszew (w listopadzie 2021 r.), zastępca sekretarza stanu Wendy Sherman i zastępca ministra spraw zagranicznych Siergiej Riabkow (w styczniu 2022) czy sekretarz stanu Anthony Blinken i minister spraw zagranicznych Siergiej Ławrow (21 stycznia 2022). Ponadto w listopadzie i grudniu 2021 r. oraz w lutym 2022 prowadzone były rozmowy telefoniczne na najwyższym szczeblu – między prezydentami USA i Rosji²⁰.

18 S. Matuszak, P. Żochowski, *Zelensky in the US – the Strategic Dimension of Cooperation*, „Ośrodek Studiów Wschodnich” [online], 3 IX 2021 [dostęp: 6 III 2024]: <<https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2021-09-03/zelensky-us-strategic-dimension-cooperation>>.

19 *U.S.-Ukraine Charter on Strategic Partnership*, „U.S. Department of State” [online], 10 XI 2021 [dostęp: 6 III 2024]: <<https://www.state.gov/u-s-ukraine-charter-on-strategic-partnership/>>.

20 M. Zajączkowski, *Strategia USA przed wojną na Ukrainie: pomiędzy odstraszeniem a obawą przed eskalacją*, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” 2024, t. 18, nr 1.

Początkowo strona ukraińska podchodziła do amerykańskich komunikatów z dystansem, jednakże w listopadzie 2021 r., gdy administracja Bidena potwierdziła zagrożenie atakiem militarnym, nastąpiła zmiana. Podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu, która odbyła się w 2021 r. w Glasgow, prezydent USA i sekretarz stanu poinformowali Zełenskigo o rosyjskiej aktywności militarnej i zagwarantowali wsparcie integralności terytorialnej Ukrainy²¹. Zapewnienia Amerykanów o pomocy militarnej miały stanowić próbę odstraszenia, by rosyjskie władze odłożyły decyzję o rozpoczęciu agresji zbrojnej.

USA wobec rosyjskiej agresji zbrojnej na Ukrainę

Wybuch wojny na terytorium Ukrainy 24 lutego 2022 r. wstrząsnął współczesnym światem. W wygłoszonym tego dnia oświadczeniu prezydent USA Joseph Biden przekazał najważniejsze spostrzeżenia o ataku Federacji Rosyjskiej. Zazaczył, że Władimir Putin odrzucił wszelkie formy dialogu podjęte przez jego administrację oraz sojuszników USA, by zapobiec eskalacji, a mimo to Moskwa przedstawiała się jako strona pokrzywdzona i wysunęła wobec Ukrainy oskarżenia o ludobójstwo, domniemane użycie broni chemicznej czy chęć ataku zbrojnego na Rosję. Biden potępił próby budowania na wschodzie Ukrainy odrębnych republik²², czyli *de facto* naruszania przez Kreml integralności terytorialnej suwerennego państwa. Rosyjskie działania spotkały się z konsekwencjami w postaci sankcji gospodarczych (m.in. zakazem eksportu towarów) oraz finansowych (w dniu ataku na Ukrainę rosyjska giełda zanotowała olbrzymie spadki, a rubel osiągnął najniższy poziom w historii)²³. Największe rosyjskie banki,

21 J. Gotkowska, P. Żochowski, *Rosyjska aktywność wojskowa wokół Ukrainy – próba rekonstrukcji narracji*, „Ośrodek Studiów Wschodnich” [online], 19 XI 2021 [dostęp: 6 III 2024]: <<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2021-11-19/rosyjska-aktywnosc-wojskowa-wokol-ukrainy-proba-rekonstrukcji>>.

22 Zob. *Executive Order 14065 of February 21, 2022. Blocking Property of Certain Persons and Prohibiting Certain Transactions with Respect to Continued Russian Efforts to Undermine the Sovereignty and Territorial Integrity of Ukraine*, „Federal Register” 2022, vol. 87, No. 36: <<https://ofac.treasury.gov/media/918791/download?inline>> [dostęp: 7 III 2024].

23 Lista sankcji zastosowanych przez USA oraz ich sojuszników po rosyjskiej inwazji zbrojnej na Ukrainę: M. Toh i in., *The List of Global Sanctions on Russia for the War*

w tym Sberbank, zostały odcięte od amerykańskiego systemu finansowego, a na bank VTB nałożono obostrzenia blokujące aktywa, co oznaczało zamrożenie majątku wielu rosyjskich oligarchów. Sankcjami objęte zostały także elity Federacji Rosyjskiej oraz ich rodziny. Działania USA i sojuszników były ściśle skorelowane, by spowodować długotrwałe osłabienie rosyjskiej gospodarki i wojska. Istotne było zaznaczenie przez Bidena, że siły NATO nie będą bezpośrednio wspierać Ukrainy w walce, ale wzmocniona zostanie wschodnia flanka Sojuszu, by bronić państwa członkowskie przed ewentualnymi dalszymi posunięciami Federacji Rosyjskiej. Ukrainie zapewniono natomiast pomoc finansową i humanitarną²⁴. Stany Zjednoczone zagwarantowały jej wsparcie w walce z imperialistyczną polityką wschodniego sąsiada i rozpoczęły nowy etap rywalizacji z Rosją. Działania podjęte przez Bidena miały również wzmocnić rolę USA w systemie międzynarodowym, szczególnie w kontekście wielu ostatnich niepowodzeń, w tym klęsk wizerunkowych.

Od czasu rosyjskiej agresji Ukraina stała się największym beneficjentem amerykańskich programów pomocowych. W pierwszych tygodniach konfliktu Kongres USA niemal jednogłośnie uchwalili programy wsparcia dla Kijowa²⁵. Następne miesiące przyniosły jednak rozłam i pogłębiły dylematy członków amerykańskiego parlamentu wobec przekazywania pomocy finansowej oraz nakładania sankcji na Rosję²⁶, co wzbudzało obawy o kontynuację wsparcia dla zaatakowanego państwa. Amerykańska pomoc jednak nie ustała i obejmowała obszary ekonomiczny, militarny i humanitarny. Ponadto Federacja Rosyjska objęta została szeregiem sankcji, by zminimali-

in Ukraine, „CNN Business” [online], 28 II 2022 [dostęp: 7 III 2024]: <<https://edition.cnn.com/2022/02/25/business/list-global-sanctions-russia-ukraine-war-intl-hnk/index.html>>.

24 *Remarks by President Biden on Russia's Unprovoked and Unjustified Attack on Ukraine*, „The White House” [online], 24 II 2022 [dostęp: 7 III 2024]: <<https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/02/24/remarks-by-president-biden-on-russias-unprovoked-and-unjustified-attack-on-ukraine/>>.

25 Zob. E. Waśko-Owsiejczuk, *Central and Eastern Europe in U.S. Foreign Policy*, [w:] *Politics and Security of Central and Eastern Europe: Contemporary Challenges*, ed. R. Zięba, Springer, Cham 2023, s. 290.

26 P. Kane, *The List of Anti-Ukraine Republican Lawmakers is Quickly Growing*, „The Washington Post” [online], 14 V 2022 [dostęp: 10 III 2024]: <<https://www.washingtonpost.com/politics/2022/05/14/antiukraine-republicans/>>.

zować jej możliwości finansowania wojny i wspomóc państwa regionu, które miały odczuć bezpośredni wpływ inwazji na Ukrainę.

By wesprzeć Kijów, Stany Zjednoczone wykorzystywały trzy główne mechanizmy pomocy militarnej: Presidential Drawdown Authority (PDA), Ukraine Security Assistance Initiative (USAI) oraz Foreign Military Financing (FMF). Pierwszy miał na celu szybkie dostarczanie artykułów i usług obronnych z zasobów Departamentu Obrony w reakcji na nieprzewidziane sytuacje kryzysowe do limitu finansowania określonego w ustawie. Pomoc ta mogła dotrzeć do zaatakowanego państwa nawet w ciągu kilku godzin od zatwierdzenia. W przypadku Ukrainy system wykorzystywany był od sierpnia 2021 r., gdy pojawiły się pierwsze doniesienia o zwiększonej aktywności rosyjskich wojsk na granicy. Wykorzystanie mechanizmu PDA wzrosło po wybuchu wojny – stopniowo zwiększono limity ze 100 mln do 11 mld dol. w budżecie na rok 2022²⁷. W ciągu trzech lat, od sierpnia 2021 do połowy sierpnia 2024 r., Stany Zjednoczone przekazały Ukrainie 63 pakiety pomocowe w ramach PDA²⁸.

Utworzony w 2015 r. przy Departamencie Obrony system USAI miał na celu przede wszystkim zwiększenie ukraińskich możliwości do skutecznej obrony przed rosyjskimi atakami. Program ten obejmował wsparcie w zakresie wywiadu, szkoleń, dostaw sprzętu czy logistyki. Według danych Congressional Research Service z maja 2024 r. w latach 2022–2024 Stany Zjednoczone przekazały w ramach tego programu pomoc na kwotę 24,9 mld dol. Nieco mniejszą, bo ok. 24,3 mld dol., przeznaczyły na PDA, a najmniej – nieco ponad 3,6 mld dol. – na FMF, czyli fundusze umożliwiające państwom partnerskim zakup amerykańskich artykułów obronnych²⁹. Transfer dużych pakietów pomocowych dla Ukrainy wymagał jednak zgody Kongresu. Dotychczas przegłosowano pięć ustaw, przy czym ostatnia, *Ukraine Security Supplemental Appropriations Act, 2024*, odwlekana była przez wiele miesięcy.

27 *Use of Presidential Drawdown Authority for Military Assistance for Ukraine*, „U.S. Department of State” [online], 24 IV 2024 [dostęp: 26 IV 2024]: <<https://www.state.gov/use-of-presidential-drawdown-authority-for-military-assistance-for-ukraine/>>.

28 *Biden Administration Announces Additional Security Assistance for Ukraine*, „U.S. Department of Defense” [online], 9 VIII 2024 [dostęp: 5 IX 2024]: <<https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3868082/biden-administration-announces-additional-security-assistance-for-ukraine/>>.

29 *U.S. Security Assistance to Ukraine*, „Congressional Research Service”, 22 V 2024: <<https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12040>> [dostęp: 6 IX 2024].

Podczas gdy podpisy pod czterema pierwszymi złożone zostały między marcem a grudniem 2022 r., to już pod ostatnią – dopiero w kwietniu 2024 r. Łączna kwota na pomoc dla Ukrainy wyniosła ok. 175 mld dol. i objęła wsparcie gospodarcze, wojskowe i humanitarne³⁰.

Kryzys legislacyjny związany z odwlekaniami zatwierdzenia ustawy pomocowej dla Ukrainy wynikał przede wszystkim z wyborów w 2022 r. i nieznacznej przewagi przedstawicieli Partii Republikańskiej w Izbie Reprezentantów. Wywołało to wielomiesięczną batalię o przyszłość ustaw pomocowych zarówno dla Ukrainy, jak i Izraela czy Tajwanu oraz innych państw Indo-Pacyfiku. Republikanie dążyli do osłabienia demokratów przed wyborami w 2024 r., wobec czego kartą przetargową stała się ustawa pomocowa i stale pogarszająca się sytuacja na froncie. Brak zgody na wsparcie Ukrainy tłumaczono sytuacją wewnętrzną w USA oraz koniecznością obrony własnych granic, a były prezydent Donald Trump wypowiadał się krytycznie o perspektywach dalszego finansowania wojny we wschodniej Europie³¹. Ostatecznie przygotowano nową ustawę o pomocy dla Ukrainy, Izraela i Tajwanu i przegłosowano ją w Kongresie 23 kwietnia 2024 r.³²

Poza wsparciem finansowym dla Ukrainy Stany Zjednoczone opracowały strategię reform wewnętrznych w tym kraju i zwiększyły kontrolę nad przekazywaną mu pomocą finansową. Głównym celem działań Waszyngtonu było zwycięstwo z Federacją Rosyjską i zachowanie pełnej integralności terytorialnej Ukrainy. Poprzez utrzymanie dotychczasowych sojuszy i poszukiwanie nowych Kijów chciał sobie zapewnić wsparcie wojskowe, ekonomiczne, humanitarne i dyplomatyczne, a także narzędzia do ochrony ludności. Kolejnym krokiem USA miało być wsparcie Ukrainy w reformach wewnętrznych, przede wszystkim politycznych, by wzmocnić procesy demokratyczne i ściślej zintegrować to państwo z NATO czy Unią Europejską, ale również w gospodarczych, by ułatwić odbudowywanie go

30 M. F. Cancian, C. H. Park, *What Is in the Ukraine Aid Package, and What Does it Mean for the Future of the War?*, „Center for Strategic and International Studies” [online], 1 V 2024 [dostęp: 6 IX 2024]: <<https://www.csis.org/analysis/what-ukraine-aid-package-and-what-does-it-mean-future-war>>.

31 A. Jarczewska, *Stany Zjednoczone 2023: podzielona Ameryka w coraz bardziej podzielonym świecie*, „Rocznik Strategiczny” 2024, t. 29, nr 2023/24, s. 216–234.

32 M. Williams, A. Saenz, K. Liptak, *Biden Signs Foreign Aid Bill Providing Crucial Military Assistance to Ukraine*, „CNN” [online], 30 IV 2024 [dostęp: 9 IX 2024]: <<https://edition.cnn.com/2024/04/24/politics/biden-signs-foreign-aid-bill/index.html>>.

po wojnie. Zaznaczono, że ważnymi aspektami są walka z korupcją, zwiększanie transparentności w gospodarce oraz zminimalizowanie wpływu oligarchów. W dokumencie podkreślona została także konieczność rozliczenia działań Federacji Rosyjskiej i jej sojuszników, co Ukraina miała osiągnąć dzięki zwiększeniu możliwości dokumentowania zbrodni wojennych oraz wsparciu partnerów międzynarodowych³³.

Wojna w Ukrainie jako pole rywalizacji amerykańsko-rosyjskiej. Nowa zimna wojna?

Aneksja Krymu oraz kryzys we wschodniej Ukrainie w 2014 r. wzmocniły narrację o nowej odsłonie zimnej wojny³⁴. Podzielenie świata na dwa obozy, w których jeden skupiony jest wokół Stanów Zjednoczonych, a drugi – przy Federacji Rosyjskiej, przypomina o latach 1947–1989. Nastrój rywalizacji dwóch bloków podtrzymywany jest poprzez wypowiedzi wpływowych polityków, w tym Michaiła Gorbaczowa, który uznał za niepodważalny fakt nastanie nowej zimnowojennej rywalizacji i stwierdził, że w nowej odsłonie może dojść do bezpośredniej konfrontacji. Doradca do spraw bezpieczeństwa w administracji Jimmy'ego Cartera Zbigniew Brzeziński dostrzegł natomiast w polityce Putina podobieństwo do działań Adolfa Hitlera, a w kryzysie ukraińskim z 2014 r. – nową odsłonę zimnej wojny³⁵.

Od kryzysu wewnętrznego z przełomu 2013 i 2014 r. oraz aneksji Krymu Ukraina stała się miejscem rywalizacji dwóch obozów, czego przejawem były z jednej strony nieoficjalna obecność rosyjskich żołnierzy w Donbasie,

33 *Integrated Country Strategy – Ukraine*, U.S. Department of State, 29 VIII 2023: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/09/ICS_EUR_Ukraine_29AUG2023_PUBLIC.pdf> [dostęp: 6 IX 2024].

34 Pojęcie *nowa zimna wojna* pojawiało się wśród teoretyków stosunków międzynarodowych dużo wcześniej. Według niektórych badaczy wiąże się to z dojściem do władzy Władimira Putina i prowadzoną przez niego polityką. Inni natomiast są zdania, że nowa zimna wojna to polityka Billa Clintona mająca na celu maksymalne osłabienie pozycji Rosji, aby nie mogła decydować o biegu spraw światowych. Zob. J. Dobrzański, *Rusofobia po amerykańsku i nowa zimna wojna*, „Stosunki Międzynarodowe – International Relations” 2018, t. 54, nr 3, s. 137–149.

35 D. Jarnicki, *Ku nowej zimnej wojnie? Schematy konfrontacji w erze hybrydowości*, [w:] *Oblicza współczesnych wojen*, red. M. J. Kubiak, R. Wróblewski, Oficyna Wydawnicza „Aspra”, Siedlce-Warszawa 2018, s. 157–176.

a z drugiej militarna i ekonomiczna pomoc Stanów Zjednoczonych w celu powstrzymania Rosji. Wielu badaczy, w tym John Mearsheimer, odpowiedzialnością za kryzys z 2014 r. obarczyło niekonsekwentną politykę Unii Europejskiej oraz Stany Zjednoczone. Federacja Rosyjska uznawała natomiast Ukrainę za jeden z najważniejszych elementów swojej strefy wpływów³⁶, w związku z czym podejmowane przez Kijów próby dołączenia do Unii Europejskiej czy NATO traktowane były na Kremlu jako działania na rzecz osłabienia Rosji³⁷. Zbigniew Brzeziński twierdził, że utrata wpływów w Ukrainie byłaby dla Moskwy znaczącym problemem geopolitycznym, gdyż oznaczałaby koniec marzeń o statusie mocarstwa euroazjatyckiego³⁸. Stanom Zjednoczonym i Europie zależało natomiast na przesunięciu granicy NATO i UE na wschód, by otoczyć Rosję państwami przychylnymi sobie ideologicznie, wobec czego Ukraina stała się areną rywalizacji mocarstw o poszerzenie stref wpływów.

Przed wybuchem wojny w Ukrainie w 2022 r. Stany Zjednoczone znajdowały się w trudnym położeniu międzynarodowym. Wycofanie wojsk z Afganistanu zburzyło dotychczasową pozycję i prestiż Waszyngtonu na świecie. Ponadto skomplikowana sytuacja wewnętrzna spowodowana pandemią COVID-19, a także kwestionowanie wyników wyborów prezydenckich w 2020 r. i szturm zwolenników Trumpa na Kapitol podważyły stabilność polityczną USA. Prowadzenie skutecznej polityki zagranicznej było dużym wyzwaniem, zwłaszcza w obliczu rosnącej pozycji Chińskiej Republiki Ludowej – największego rywala Stanów Zjednoczonych³⁹. Konflikt w Ukrainie mógł zatem stanowić pole do rywalizacji z Federacją Rosyjską, a ewentualny sukces zabezpieczałby Stany Zjednoczone i potwierdzał ich międzynarodową pozycję.

Po wybuchu wojny w Ukrainie amerykańskie elity strategiczne zaczęły dostrzegać istotę obecności USA w Europie. Aaron Wess Mitchell, urzędnik

36 O dążeniu Federacji Rosyjskiej do odbudowy dawnej mocarstwowej pozycji, co stanowiło zarzewie konfliktów o charakterze światowym, zob. W. Kunz, *Rywalizacja międzynarodowa jako geneza konfliktu rosyjsko-ukraińskiego*, „Kultura Bezpieczeństwa” 2022, nr spec. 41, s. 45–64.

37 R. Zięba, *Ukraina jako przedmiot rywalizacji między Zachodem a Rosją*, „Środkowo-europejskie Studia Polityczne” 2015, nr 3, s. 5–26.

38 Z. Brzeziński, *Wielka szachownica*, Wydawnictwo „Politeja”, Warszawa 1999, s. 92–95.

39 M. Zajączkowski, *Strategia...*

Departamentu Stanu w administracji Trumpa, twierdził, że kluczowy okazał się czas tego konfliktu. Jego zdaniem Stany Zjednoczone mogą sobie pozwolić na uporządkowanie spraw w Europie, zanim nastąpi eskalacja na Pacyfiku i konieczne będzie militarne przeciwstawienie się Chinom. Za kluczowe uznał dostarczanie wsparcia militarnego Ukrainie, by przyczynić się do porażki Rosji, która zobliuguje Putina zarówno do całkowitego wycofania się z terytorium sąsiada, jak i do przeanalizowania kosztów swojej polityki zagranicznej⁴⁰. Prowadząc aktywną politykę w Europie Wschodniej, USA odbudowują więc swoją pozycję na arenie międzynarodowej, podważoną m.in. wycofaniem wojsk z Afganistanu. Wydarzenia w Ukrainie mogą ponadto przesądzić o wyniku rywalizacji amerykańsko-chińskiej, gdyż długotrwała wojna lub ewentualna porażka z Rosją osłabi międzynarodową pozycję USA.

W ostatnich latach dyskusje na temat nowej zimnej wojny pomiędzy USA i Rosją stają się coraz bardziej zauważalne. Impulsem do ich podnoszenia był kryzys ukraiński z 2014 r., z kolei inwazja rosyjskich wojsk na Ukrainę w 2022 r. potwierdziła słuszność tego dyskursu. Rywalizacja o wpływy w kluczowych rejonach świata, jak Europa Wschodnia, wojna zastępcza w Syrii czy nowy wyścig zbrojeń, zwłaszcza w obszarze nuklearnym, ludzkość przypominają zimną wojnę z lat 1947–1989. Warto zaznaczyć, że współczesna rywalizacja znacząco różni się od tej z XX w. – odrzucono bowiem konfrontację ideologiczną pomiędzy kapitalizmem a komunizmem, dzisiejszy świat charakteryzuje się trudnymi do zerwania powiązaniem ekonomicznymi, a na znaczeniu zyskują cyberwojny i ataki hakerskie.

Podsumowanie

Przez ponad dwa lata wojny Ukraina stała się głównym beneficjentem amerykańskiej pomocy zagranicznej, niemniej pojawiają się obawy o dalsze wsparcie z USA. Większy niż dotychczas nacisk położony będzie na wdrażanie przez ukraińskie władze reform politycznych i gospodarczych, by wesprzeć integrację z NATO i UE, zadbać o rozwój demokracji oraz zminimalizować

40 M. Stefan, *Koncepcje rywalizacji geopolitycznej USA z Federacją Rosyjską i Chińską Republiką Ludową w dyskursie amerykańskich elit strategicznych w kontekście rosyjskiej inwazji na Ukrainę*, „Dyskurs i Dialog” 2022, nr 10, s. 26–42.

korupcję i wpływy oligarchów. Na amerykańską pomoc dla Ukrainy wpływały zarówno kampania wyborcza w USA, jak i listopadowe wybory prezydenckie. Nowy prezydent będzie musiał stawić czoło kluczowym wyzwaniom i odpowiedzieć sobie na pytanie, czy jego priorytetem będzie polityka zagraniczna i kształtowanie pozycji Stanów Zjednoczonych jako mocarstwa światowego, czy skupi się na sytuacji wewnętrznej i problemach, które są bliższe społeczeństwu. Amerykańskie wsparcie militarne, ekonomiczne i humanitarne okazało się niezwykle istotne w walce Ukraińców z rosyjską agresją. Sytuacja z przełomu 2023 i 2024 r., gdy w Kongresie nastąpił impas wobec dalszego przekazywania Ukrainie wsparcia, pokazała, że spadek poziomu dostaw uzbrojenia znacząco obniżył zdolności obronne Ukrainy, przez co wstrzymane zostały kosztowne akcje ofensywne, dzięki którym odbijano zajęte przez Rosjan terytoria.

Rywalizacja amerykańsko-rosyjska, która od 2014 r. toczy się na terytorium Ukrainy, nabrała nowego wymiaru po inwazji Federacji Rosyjskiej w 2022 r. Koncepcja nowej zimnej wojny zyskała na znaczeniu, gdy Stany Zjednoczone wraz z sojusznikami stanowczo odpowiedziały na naruszenie prawa międzynarodowego. W przeciwieństwie do poprzedniej rywalizacji o tej nazwie obecna charakteryzuje się większym stopniem powiązań ekonomicznych i wzrostem zagrożeń o charakterze cybernetycznym. Ukraina stała się kluczowym polem tej rywalizacji, otrzymując znaczące wsparcie militarne i ekonomiczne od USA, co z kolei wpłynęło na amerykańską politykę wewnętrzną i debatę publiczną. Jednocześnie konflikt ten może mieć daleko idące konsekwencje dla globalnej pozycji Stanów Zjednoczonych, także w obliczu ich rywalizacji z Chinami. Nasuwa się zatem zasadnicze pytanie, czy ten nowy wymiar rywalizacji mocarstw przekształci się w bezpośrednie starcie, czy ograniczy się do walki o strefy wpływów. Odpowiedź będzie kluczowa dla przyszłości nie tylko Ukrainy, ale i całego ładu międzynarodowego.

Bibliografia

Bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI wieku, red. R. Zięba, Poltex, Warszawa 2018.
Biden Administration Announces Additional Security Assistance for Ukraine, „U.S. Department of Defense” [online], 9 VIII 2024 [dostęp: 5 IX 2024]: <<https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3868082/biden-administration-announces-additional-security-assistance-for-ukraine/>>.

- Bógdał-Brzezińska A., *Mocarstwowość w teorii stosunków międzynarodowych*, [w:] *Państwo w teorii i praktyce stosunków międzynarodowych*, red. J. Symonides, M. Sulek, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2009.
- Brzeziński Z., *Wielka szachownica*, Wydawnictwo „Politeja”, Warszawa 1999.
- Cancian M. F., Park C. H., *What Is in the Ukraine Aid Package, and What Does it Mean for the Future of the War?*, „Center for Strategic and International Studies” [online], 1 V 2024 [dostęp: 6 IX 2024]: <<https://www.csis.org/analysis/what-ukraine-aid-package-and-what-does-it-mean-future-war>>.
- Deyermund R., *The Trump Presidency, Russia, and Ukraine: Explaining Incoherence*, „International Affairs” 2023, vol. 99, issue 4: <<https://academic.oup.com/ia/article/99/4/1595/7191374>> [dostęp: 6 II 2024].
- Diaz D., *Trump Suggests He Would Be Open to Lifting Sanctions on Russia*, „CNN” [online], 14 I 2017 [dostęp: 23 IX 2024]: <<https://edition.cnn.com/2017/01/13/politics/donald-trump-russia-sanctions-taiwan/>>.
- Dobrzański J., *Rusofobia po amerykańsku i nowa zimna wojna*, „Stosunki Międzynarodowe – International Relations” 2018, t. 54, nr 3.
- Executive Order 14065 of February 21, 2022. Blocking Property of Certain Persons and Prohibiting Certain Transactions with Respect to Continued Russian Efforts to Undermine the Sovereignty and Territorial Integrity of Ukraine*, „Federal Register” 2022, vol. 87, No. 36: <<https://ofact.treasury.gov/media/918791/download?inline>> [dostęp: 7 III 2024].
- Gotkowska J., Żochowski P., *Rosyjska aktywność wojskowa wokół Ukrainy – próba rekonstrukcji narracji*, „Ośrodek Studiów Wschodnich” [online], 19 XI 2021 [dostęp: 6 III 2024]: <<https://www.oswawaw.pl/pl/publikacje/analizy/2021-11-19/rosyjska-aktywnosc-wojskowa-wokol-ukrainy-proba-rekonstrukcji>>.
- Graca J., *Przegląd polityki zagranicznej Joe Bidena na półmetku kadencji*, „Instytut Nowej Europy” [online], 19 I 2023 [dostęp: 22 IX 2024]: <<https://ine.org.pl/przeglad-polityki-zagranicznej-joe-bidena-na-polmetku-kadencji-1/>>.
- Integrated Country Strategy – Ukraine*, U.S. Department of State, 29 VIII 2023: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/09/ICS_EUR_Ukraine_29AUG2023_PUBLIC.pdf> [dostęp: 6 IX 2024].
- Jarczewska A., *Stany Zjednoczone 2023: podzielona Ameryka w coraz bardziej podzielonym świecie*, „Rocznik Strategiczny” 2024, t. 29, nr 2023/24.
- Jarnicki D., *Ku nowej zimnej wojnie? Schematy konfrontacji w erze hybrydowości*, [w:] *Oblicza współczesnych wojen*, red. M. J. Kubiak, R. Wróblewski, Oficyna Wydawnicza „Aspra”, Siedlce-Warszawa 2018.
- Jaroszyński A., *Polityka zagraniczna USA wobec Ukrainy*, „Kultura Enter” [online], 9 I 2023 [dostęp: 6 III 2024]: <<https://kulturaenter.pl/article/polityka-polityka-zagraniczna-usa-wobec-ukrainy/>>.
- Joint Statement on the U.S.-Ukraine Strategic Partnership*, „The White House” [online], 1 IX 2021 [dostęp: 14 IX 2024]: <<https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/09/01/joint-statement-on-the-u-s-ukraine-strategic-partnership/>>.

- Kane P., *The List of Anti-Ukraine Republican Lawmakers is Quickly Growing*, „The Washington Post” [online], 14 V 2022 [dostęp: 10 III 2024]: <<https://www.washingtonpost.com/politics/2022/05/14/antiukraine-republicans/>>.
- Kraśnicka I., *Dwukrotny impeachment prezydenta Donalda Trumpa jako precedens w historii Stanów Zjednoczonych Ameryki*, „Przegląd Sejmowy” 2022, nr 2 (169).
- Kunz W., *Rywalizacja międzynarodowa jako geneza konfliktu rosyjsko-ukraińskiego*, „Kultura Bezpieczeństwa” 2022, nr spec. 41.
- Legucka A., *Miejsce Ukrainy w stosunkach rosyjsko-amerykańskich po 2014 roku*, „Roczniki Nauk Społecznych” 2019, t. 11 (47), nr 1.
- Matuszak S., Żochowski P., *Zelensky in the US – the Strategic Dimension of Cooperation*, „Ośrodek Studiów Wschodnich” [online], 3 IX 2021 [dostęp: 6 III 2024]: <<https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2021-09-03/zelensky-us-strategic-dimension-cooperation>>.
- Oblicza współczesnych wojen*, red. M. J. Kubiak, R. Wróblewski, Oficyna Wydawnicza „Aspra”, Siedlce–Warszawa 2018.
- Państwo w teorii i praktyce stosunków międzynarodowych*, red. J. Symonides, M. Sulek, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2009.
- Politics and Security of Central and Eastern Europe: Contemporary Challenges*, ed. R. Zięba, Springer, Cham 2023.
- Pompeo M. R., *Statement by Secretary Pompeo – Crimea Declaration*, „U.S. Embassy & Consulates in Russia” [online], 25 VII 2018 [dostęp: 29 II 2024]: <<https://ru.usembassy.gov/statement-by-secretary-pompeo-crimea-declaration/>>.
- Remarks by President Biden on Russia’s Unprovoked and Unjustified Attack on Ukraine*, „The White House” [online], 24 II 2022 [dostęp: 7 III 2024]: <<https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/02/24/remarks-by-president-biden-on-russias-unprovoked-and-unjustified-attack-on-ukraine/>>.
- Remarks by President Trump at Press Conference after NATO Summit*, „The White House” [online], 12 VII 2018 [dostęp: 29 II 2024]: <<https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-press-conference-nato-summit-brussels-belgium/>>.
- Romańczuk M., *Ukraina jako obszar rywalizacji międzynarodowej po 1991 roku*, [w:] *Ukraina. Czas przemian po rewolucji godności*, red. A. Furier, FNCE, Poznań 2017.
- Security and Russian Threats*, ed. M. Banasik, P. Gawliczek, A. Rogozińska, Wydawnictwo UJK, Piotrków Trybunalski 2019.
- Stachura J., *Polityka Stanów Zjednoczonych wobec Europy w okresie postzimnowojennym*, „Studia Europejskie” 1998, t. 6, nr 2.
- Stefan M., *Koncepcje rywalizacji geopolitycznej USA z Federacją Rosyjską i Chińską Republiką Ludową w dyskursie amerykańskich elit strategicznych w kontekście rosyjskiej inwazji na Ukrainę*, „Dyskurs i Dialog” 2022, nr 10.
- Support for the Sovereignty, Integrity, Democracy, and Economic Stability of Ukraine Act of 2014*, „Public Law” 2014, 113-95.
- Toh M., Ogura J., Humayun H., Yee I., Cheung E., Fossum S., Maruf R., *The List of Global Sanctions on Russia for the War in Ukraine*, „CNN Business” [online],

- 28 II 2022 [dostęp: 7 III 2024]: <<https://edition.cnn.com/2022/02/25/business/list-global-sanctions-russia-ukraine-war-intl-hnk/index.html>>.
- Trump Doesn't Rule Out Recognizing Russia's Annexation of Crimea*, „Radio Free Europe. Radio Liberty” [online], 29 VI 2018 [dostęp: 29 II 2024]: <<https://www.rferl.org/a/trump-doesnt-rule-out-recognizing-russian-annexation-ukraine-crimean-peninsula/29328403.html>>.
- U.S. Security Assistance to Ukraine*, „Congressional Research Service”, 22 V 2024: <<https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12040>> [dostęp: 6 IX 2024].
- U.S. Ukraine Charter on Strategic Partnership*, „U.S. Department of State” [online], 10 XI 2021 [dostęp: 6 III 2024]: <<https://www.state.gov/u-s-ukraine-charter-on-strategic-partnership/>>.
- Use of Presidential Drawdown Authority for Military Assistance for Ukraine*, „U.S. Department of State” [online], 24 IV 2024 [dostęp: 26 IV 2024]: <<https://www.state.gov/use-of-presidential-drawdown-authority-for-military-assistance-for-ukraine/>>.
- Waśko-Owsiejczuk E., *Central and Eastern Europe in U.S. Foreign Policy*, [w:] *Politics and Security of Central and Eastern Europe: Contemporary Challenges*, ed. R. Zięba, Springer, Cham 2023.
- Waśko-Owsiejczuk E., *Koncepcja bezpieczeństwa USA*, [w:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI wieku*, red. R. Zięba, Poltex, Warszawa 2018.
- Waśko-Owsiejczuk E., *Miejsce Rosji w polityce bezpieczeństwa USA w XXI wieku w kontekście zacieśniania współpracy rosyjsko-chińskiej*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe” 2018, nr 1.
- Waśko-Owsiejczuk E., *US Security Policy towards Russia in the 21st Century – from Cooperation to Competition*, [w:] *Security and Russian Threats*, ed. M. Banasik, P. Gawliczek, A. Rogozińska, Wydawnictwo UJK, Piotrków Trybunalski 2019.
- Williams M., Saenz A., Liptak K., *Biden Signs Foreign Aid Bill Providing Crucial Military Assistance to Ukraine*, „CNN” [online], 30 IV 2024 [dostęp: 9 IX 2024]: <<https://edition.cnn.com/2024/04/24/politics/biden-signs-foreign-aid-bill/index.html>>.
- Zajączkowski M., *Strategia USA przed wojną na Ukrainie: pomiędzy odstraszeniem a obawą przed eskalacją*, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” 2024, t. 18, nr 1.
- Zięba R., *Ukraina jako przedmiot rywalizacji między Zachodem a Rosją*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2015, nr 3.